

Kitekintés Németország magánbiztonsági rendszerére

FÓRIZS Sándor,¹ LIPPAI Zsolt²

A szerzők, tanulmányukban a honi magánbiztonsági szektor szabályozásával és működésével számos hasonlóságot mutató, attól azonban mégis eltérő jellemzőkkel rendelkező német biztonságipar tevékenységébe kalauzsolják el az olvasót. Németország magánbiztonsági szektorának kereteit, minőségbiztosítási sajátosságait, statisztikai adatokat, képzési formáit és a tengeri biztonsággal kapcsolatos körülményeket elemezve kívánnak – a magyar biztonságipar működésére is hatással lévő – érdekes impulzusokat adni a sokak számára talán csak kevésbé ismert magánbiztonsági szektor feltérképezéséhez.

Kulcsszavak: magánbiztonság, minőségbiztosítás, tengeri biztonság, Németország, Magyarország

Bevezetés

Hazánkban meghaladottá vált az a totális államfelfogás, amely szerint a közbiztonság fenntartása kizárólag a rendészeti igazgatás feladata. A polgári jogállam ugyanakkor a közbiztonság védelmében a továbbiakban sem mondhat le a rendészet hatósági jogosítványairól, de azt csak a tulajdon tiszteletén alapuló magánjogi birtokvédelemmel, a kollektív civil önvédelmi szerveződésekkel és a magánbiztonsági ipar vagyoni- és személyvédelmi vállalkozásaival harmóniában működtetheti (ezek a vállalkozások azonban nem hatóságok, hanem olyan szolgáltatások, amelyek alapját magánjogi szerződés adja, és ez a szerződés nem terjedhet túl a birtokvédelem intézményein).

A szabad piacgazdaság, a magántulajdon rendszerváltozást követő előretörése és elképesztő ütemben növekvő védelmi igénye szükségszerűen hívta létre az üzleti alapon működő magánbiztonsági vállalkozásokat. A közbiztonságot kiegészítő, azt tehermentesítő tevékenységű magánbiztonsági szolgáltatók – szakmai és üzleti tapasztalataik növekedésével – egyre meghatározóbb jelentőséggel bírnak az érték- és vagyónvédelem valamennyi területén. Napjainkra az állam rendészeti szervei által szavatolt, hatósági szolgáltatás keretében nyújtott biztonsága mellett

¹ Nyá. dandártábornok, egyetemi tanár, professor emeritus, e-mail: drforizs@gmail.com

² R. alezredes, tanársegéd, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék, e-mail: lippai.zsolt@uni-nke.hu

létezik a magánbiztonsági piac szereplői által áruként kínált biztonság mint termék, amelynek létrehozása – megóvása és fenntartása – a magánbiztonság céltudatos tevékenységének eredményeként megvalósuló szolgáltatás.³ A modern tudományos felfogás szerint a közösség biztonságának megteremtése tehát nem egyetlen csoport vagy szervezet produkciója, s ekképpen nem hárítható kizárólag az állami rendészeti intézményrendszerre.⁴ Magyarország már 2008-ban azon tíz európai állam közé tartozott, amelyekben a piaci nyitás következtében nagyobb létszámban voltak jelen a magánbiztonsági szolgáltatók, mint az állami biztonsági szervek,⁵ 2023-ban pedig a hazai magánbiztonsági vállalkozások száma 5339, míg a kiadott személy- és vagyonőri igazolványok⁶ száma 92 441 darab volt.⁷

A hazai viszonyok alapján pedig különösen izgalmas kérdésnek tűnik, hogy kontinensünk egyéb területein a magánbiztonsági szolgáltatók tevékenysége milyen szerepet tölthet be. Tanulmányunkban Németország magánbiztonsági szektorának működését elemezve kívánunk betekintés nyújtani a biztonságipar, hazai viszonyokkal számos azonosságot mutató, attól azonban sok elemében eltérő sajátosságokkal is rendelkező mindennapjaiba. Érdekes impulzusokat adni a sokak számára talán csak kevésbé ismert magánbiztonsági szektor feltérképezéséhez.

A német magánbiztonság kereteiről

Az Európai Unió (EU) hivatalos portáljához tartozó weboldal szerint a 357 569 km² területű és a 2024-es adatok alapján 83 445 000 fő népességű Németország parlamentáris szövetségi köztársaság. A kormány élén a kancellár áll, míg az államfőnek (azaz az elnöknek) elsősorban reprezentatív feladatai vannak. Az ország 16 – saját rendőrségekkel rendelkező – szövetségi tartományból áll, amelyek mindegyike saját alkotmánnyal és belső felépítését tekintve jelentős autonómiával rendelkezik. Ezek közül három városállam: Bréma, Berlin és Hamburg. Németországban az egy főre jutó GDP 43 400 euró, ami jóval meghaladja az uniós átlagot (37 600 euró). Ezzel az értékkel Németország a hetedik helyen áll az uniós országok között. Az ország GDP-je az EU teljes GDP-jének 24,2%-át teszi ki.⁸

Németországban a magánbiztonsági gazdasági terület része a német biztonsági rendszernek. Az állam – ahogyan az hazánkban is megfigyelhető – nincs abban a helyzetben, hogy a lakosság és a gazdaság szerteágazó biztonsági igényeit maradtalanul teljesítse. Ez a tény szüntelenül új, további mozgásteret biztosít a bizton-

³ FINSZTER 2012: 253.

⁴ ERDŐS 2018: 15.

⁵ TÓTH 2017: 5–24.

⁶ Vállalkozások (személy- és vagyonvédelmi, magánnyomozói, tervező-szerelő), igazolványosok (személy- és vagyonőr, magánnyomozó, vagyonvédelmi rendszert tervező-szerelő, vagyonvédelmi rendszert szerelő).

⁷ Az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Igazgatásrendészeti Főosztály által biztosított, összesített, 2023. 12. 31-ei állapotnak megfelelő statisztikai adatok.

⁸ Németország. Áttekintés.

ságtechnika alkalmazása és más biztonsági szolgáltatások számára. Az elmúlt tíz évben látszólag határok nélküli növekedés zajlott.

Az első modern német magánbiztonsági vállalkozást 1901-ben Hannoverben alapították, azóta nemzeti és nemzetközi szinten is egyaránt töretlen a fejlődés. A magánbiztonsági vállalkozások szakmai szövetsége⁹ és a Szövetségi Statisztikai Hivatal adatai szerint az 1950 és 2017 közötti időszakban, 2015-re az üzleti forgalom 60 év alatt 20 millió euróról 6,9 milliárdra nőtt. Míg 1980-ban „csak” 31 000 személy dolgozott ezen a területen, 2015-ben már 245 000 fő (megjegyezve, hogy ez a növekedés nemzetközi téren egyáltalán nem tekinthető példátlanoknak). Németország Európában a középmezőnyben helyezkedik el a magánbiztonsági vállalkozások számát illetően, míg az Egyesült Királyságban és a kelet-közép-európai országokban jelentősen több személy tevékenykedik ezen a területen. Az biztos, hogy Németországban különösen nagy volt a konjunktúra emelkedése az elmúlt években, tekintve, hogy a – hazánkban is addig példátlan biztonsági intézkedéseket igénylő – 2015-ös menekülthullám 100 000 fővel növelte a foglalkoztatási igényt biztonsági területen.

A menekülteket befogadó helyek két szempontból is érintettek voltak. Gondolva itt egyrészt a külső veszélyeztetettség területén, a közel ötszörösére emelkedett erőszakos támadások, cselekmények elhárításánál. Másrészt pedig a menekültek elhelyezésére szolgáló létesítményeken belül a személyes biztonság garantálása terén, tekintettel a huzamosabb ideig tartó túlszűfoltásra, az ott elhelyezettek eltérő vallási, nyelvi, szociális és kulturális körülményeire, származására, ellátásukra. A szövetségi tartományok és az önkormányzatok azonnal és nagy mértékben fordultak a felmerülő feladatok megoldásánál a magánbiztonsági szervezetekhez, hiszen a rendőri erők csupán korlátozott mértékben álltak rendelkezésre (Magyarországon szintén kiemelt szerep jutott a magán- és közbiztonság határmezsgyéjén feladatot ellátó fegyveres biztonsági őrsegekre, az önkormányzati rendészetekre és a polgárőrségre). A német rendőrség új állománykategóriát létesített „rendőr őrség” (*Wachpolizei*) megnevezéssel és igen rövid idejű felkészítéssel, de a szükséges erőket teljes mértékben ez sem biztosította.¹⁰ A befogadó szállásokon a rendőrség az ott tevékenykedő magánbiztonsági erőkkel együttműködve dolgozott; Sachsen, Sachsen-Anhalt, Saarland, Hessen, Berlin tartományok erősen lerövidített idejű felkészítéssel kísérelték meg a szükséges rendőri állományt előteremteni.

A magánbiztonsági gazdaság forgalma 2016-ban 20%-kal növekedett a menekültválság során, és jelenleg is keresett a privát és a hivatalos ügyfelek körében. 2016-ban a Bundestag (Németországi Szövetségi Köztársaság parlamentjének alsóháza) elfogadott egy már hosszabb ideje tárgyalt törvényt az őrzési jog témájában. A krízis következményei hosszú időre új szerepet jelentenek ezen ágazat szá-

⁹ Lásd: Bundesverband der Sicherheitswirtschaft, BDSW.

¹⁰ Megjegyzés: hazánkban ahhoz, hogy valaki kényszerítő eszközzel felszerelt és intézkedésre kötelezett (gépkarabéllyal határvédelmi feladatot ellátó, a rendőri tevékenységet az országon belüli kísérésekben segítő) fegyveres biztonsági őr vagy önkormányzati rendész legyen, nagyjából egy hónapos, a rendőrség képviselője előtt tett vizsgával záródó „házi” tanfolyamot kell elvégeznie. A határvédelemben is aktívan részt vevő polgárőrök számára pedig egy darab három modulussal végző képzése a kötelező.

mára a belső biztonság terén. A társadalombiztosítási bejelentések alapján az őrző és biztosító területen dolgozók száma 2013–2015 között 30 000 fővel növekedett. Az igény olyan magas lett, hogy 2016-ban 13 000 betöltetlen állás volt az ágazatban, és duplájára nőtt az üres helyek száma.¹¹ Mindezek alapján kijelenthetjük, hogy ha az elkövetkezőkben csökkenne is a menekültek száma (bár a jelenlegi statisztikai mutatók lényeges csökkenést nem mutatnak), a növekedési hatás akkor is megmaradna a német magánbiztonsági ágazatban.

Sor került az őrzéssel (magánbiztonsági tevékenységgel) kapcsolatos jog újrászabályozására. A magánbiztonsági cégeket már a weimari köztársaság¹² vállalkozási törvényében szerepeltették, működésüket szabályozták. Ennek megfelelően hagyományosan, jelenleg a Szövetségi Gazdasági Minisztérium¹³ illetékes a magánbiztonsági vállalkozások, cégek esetében, míg a legtöbb európai országban a belügyminisztériumokhoz kapcsolódnak. Természetesen nem lehet csodálkozni azon, hogy szövetségi és tartományi szinten a belügyminisztériumok is foglalkoznak a témával Németországban.

2016-ban a Bundestag – az érintett szervezetek, magánbiztonsági vállalkozások és a belügyminiszterek hosszas egyeztetését követően – elfogadott egy törvényi kiegészítést (címe: törvény az őrzésjogi előírások megváltoztatásáról¹⁴), amely az alábbi négy pontban módosította a korábbi szabályozást.

- A vállalkozást működtetőknek szakmai vizsgát kell tenniük az eddigi 80 órás tanfolyam helyett.
- A vizsga kiterjed vezetői funkciókra, a menekültszállások és tömegrendezvények biztosítási kérdéseire.
- Megszigorították az alkalmazottak biztonsági ellenőrzését, egységesítették, és ötévente meg kell azt újítani. A vizsga tartalmát a rendőrség és az Alkotmányvédelmi Hivatal kiegészítheti. A rendőrségek és az Alkotmányvédelmi Hivatal rendszeres lekérdezéseket hajthatnak végre az alkalmazottakkal kapcsolatban. A biztonsági szervek kötelesek a felmerülő problémákat a foglalkoztatási hivataloknak jelezni.
- Egy újonnan alapítandó őrzésvédelmi nyilvántartásba kerülnek egységesen, integráltan a foglalkoztatottak adatai. A személyi, képzettségi és megbízhatósági információkat a szövetségi köztársaság területén egységesen elérhetővé kell tenni.

A szabályozási változások és a mennyiségi fejlődések új minőség felé mutatnak. A menekültkrízis bebizonyította, hogy az állam még egy rövid idejű szükséghely-

¹¹ STAFF 2017.

¹² A weimari köztársaság (németül: Weimarer Republik) a németországi monarchia államrendszerét 1919-ben felváltó polgári demokratikus, parlamenti képviselőtű, szövetségi köztársaság történések által adott neve, amelyet Weimar városa után kapott, ahol az alkotmányozó nemzetgyűlés összeült.

¹³ Bundeswirtschaftsministerium.

¹⁴ Gesetz zur Änderung bewachungsrechtlicher Vorschriften – Törvény a biztonsági előírások módosításáról.

zetben is rászorul a mozgékony és a rendőrséggel összehasonlítva lényegesen költséghatékonyabb magánpiacra.

Angol politikatudományi kutatók, Smith és White rámutatnak a következő mechanizmusra: a szabályozás az egyik oldalról megakadályozhatja, csökkentheti a magánpiac negatív hatásait, ugyanakkor az állam legitimitása részben átkerül a biztonsági vállalkozások területére. Németországban sajátos, hogy a gazdasági minisztérium a privát biztonsági cégek működését korábban kizárólag gazdasági és munkaerőpiaci szempontokból vizsgálta és nem mint biztonsági kategóriát. Ebben a kérdésben jelentős változás következett be 2015-öt követően, amikor is előtérbe került a biztonság egységes szemlélete és az ezen belül elhelyezkedő magánbiztonság. A kérdés lényege: a magánbiztonsági gazdaság része-e az egységes biztonsági, biztosítási rendszernek, vagy csupán önálló, különálló szabad vállalkozás? A témával kapcsolatban sajátos a Biztonságpolitikai Szövetségi Akadémia¹⁵ biztonsági tanulmányokat kidolgozó elméleti tevékenysége (a szervezetet 1992-ben Bonnban alapították, 2004 óta Berlinben van a központja). Központi továbbképzési helye a Szövetségi Biztonsági Tanácsnak (Bundessicherheitsrat), amelynek elnöke a szövetségi kancellár. Meghatározó véleménye szerint a magánbiztonsági tevékenységet az ország teljes biztonsági rendszere fontos részének, szükségesnek tekinti.

A magánbiztonság térnyerését és szerepét vizsgáló elemzések egyre növekvő súllyal vannak jelen a rendészeti kutatásokban. Feltéve a kérdést, hogy a biztonság felett örökődő, komplementer (a biztonságot védelmező, egymást kiegészítő, munkamegosztásban tevékenykedő szereplők együttesét alkotó) rendészeti együttműködés, ez az összefogás vajon hatékonyabb védelmet nyújthat-e, mint a rendészeti hatóságoknak kizárólag az állami kényszerre támaszkodó eljárásai? Véleményünk szerint elsősorban a biztonság megteremtéséhez és fenntartásához kapcsolódó objektív mérési faktorok megjelenítése mutathat rá a biztonságipar, állami rendészeti szerveket kiegészítő, tehermentesítő szerepvállalásának nagyobb fokú eredményességére és költséghatékonyására. Az eredmények nemzetgazdasági szempontrendszerű elemzése pedig bizonyíthatja a biztonság megteremtésében és fenntartásában részt vevő állami és nem állami szervek együttműködésének jelenkori és jövőbeni, gyakorlati és gazdasági szemléletű hasznosulását. A magánbiztonsági szektor értékteremtő képességét vizsgálva azonban már most is kijelenthetjük, hogy a magánbiztonsági szereplők tevékenysége az állami rendészeti szervek egyértelmű tehermentesítését és utóbbiak költséghatékonyabb működését eredményezi. Hangsúlyozva azon szakmai véleményünket, amely szerint a biztonság megteremtésében és fenntartásában közreműködő állami és nem állami rendészeti szereplők különösen összetett természetű tevékenységének – annak minden elemére kiterjedő – meghatározása pontos mérőszámokkal csak igen nehezen, az egyes gyakorlatok mélyreható vizsgálatával végezhető el.¹⁶

¹⁵ Biztonságpolitikai Szövetségi Akadémia/Bundesakademie für Sicherheitspolitik.

¹⁶ LIPPAI 2024: 207–212.

A megfelelő állami szabályozás és kontrollmechanizmusok mellett működő komplementer rendszet valamennyi szereplő számára előnyökkel szolgál. A biztonság védelmezésének részbeni társadalmasítása a rendészeti hatóságokat tehermentesíti olyan feladatoktól, amelyeket korábban csak hatósági jogkörben lehetett teljesíteni. A civil társadalom növelheti önvédelme képességeit, a gazdasági élet szereplői pedig megerősíthetik tulajdonosi felelősségvállalásukat. A magánszektor működése napjainkra a biztonság megteremtésének meg nem kerülhető tényezőjévé vált. Akár hazánkban, akár a világ más tájain is, jelentős hatású, de még fejlődés alatt álló erő képvisel, amelyet számos szakmai bizonytalanság és részleges elutasítás mellett jelenleg még nem kísér annak minden szegmensét szabályozó jogalkotói szándék. A magánbiztonsági szektor működése és az ahhoz kapcsolódó egyéb tevékenységek sok elemükben újragondolásra vagy éppen megalkotásra várnak – gondolva itt például a hatósági felügyeletre, a szakmai érdekképviselőre, a képzések/továbbképzések/speciális képzések rendszerére. Az út, amelyen a biztonság megteremtésének nem állami szereplői elindultak, még számos további szakmai kihívást tartogat, amíg a tevékenység teljes körű EU-s és állami szintű szabályozása és hatósági ellenőrzése megvalósul, és a magánbiztonsági szektort önálló rendészeti alappillérként ismerik el.

A rendészettudományi kutatások jelentőségét és a kutatók felelősségét hangsúlyozva, a rendészettudomány multidiszciplináris tudománnyá vált, amelyben elengedhetetlen tényezőnek tűnik a más, kapcsolódó tudományokkal való közös gondolkodás, ami viszont alapvetően indikálja, hogy a rendészetelmélet megváltozott helyét kijelöljük a társadalomtudományok rendszerében. Azt is kimondhatjuk, hogy a rendszet alkalmazói a tematikájában gazdagodó rendészettudomány művelőitől pontosan a mindennapi gyakorlatban is hasznosítható alkalmazott kutatások kézzelfogható eredményeit, a kor követelményeinek megfelelő közbiztonsági stratégia kialakítását, a megváltozott helyzetben jelen lévő rendészeti szereplők beazonosítását, azok jogi és felelősségi körének meghatározását várják.

Mindezekkel arra kívántunk rámutatni, hogy a magánbiztonság egyre növekvő jelenléte és szerepvállalása a biztonság mint közös küldetésünk megteremtésében már meg nem kérdőjelezhető módon van jelen a mindennapjainkban. A rendszet horizontján feltűnő új rendészeti alappillér lehetőségének vizsgálata számos rendészettudományi és egyéb tudományos kutatás tárgyává vált.

A magánbiztonság minőségbiztosítási tanúsítása Németországban¹⁷

A magánbiztonsági szektor értékteremtő képességét tovább vizsgálva kerülnek előtérbe a tevékenység minőségbiztosításával kapcsolatos, Németországban már

¹⁷ TÓTH 2022: 31–32.

részen megválaszolt kérdések. A német magánbiztonsági vállalkozások minőségbiztosítási tanúsításával kapcsolatban Tóth Attila doktori értekezésének gondolatait hívjuk segítségül, amely szerint az 1948 júniusában alapított Vagyonbiztosítók Szövetsége (Verband der Sachversicherer e.V., VdS), a német biztosítási ágazat ernyőszervezete és a vállalatbiztonság minden területével foglalkozik. A VdS a vagyonvédelem, tűz- és munkavédelem, illetve kiberbiztonság területeken végez kockázatértékelést, helyszíni ellenőrzést, terméktanúsítást, illetve vállalkozások és szakemberek tanúsítását is végrehajtja; a VdS-tanúsítvány birtoklása a biztonságpiacon a megbízhatóságot és a biztonságot jelenti.¹⁸

2017 novemberében jelent meg a Német Szabványügyi Intézet (Deutsches Institut für Normung, DIN¹⁹) DIN 77200, magánbiztonsági szolgáltatásokra (SDL – Sicherungsdienstleistungen) vonatkozó szabványsorozata.²⁰ A DIN 77200:2008 volt az elődszabvány, amelyet a 2017-es átdolgozásával három részből álló szabványsorozattá alakítottak.²¹

- DIN 77200-1: a magánbiztonsági szolgáltatások tervezésének és a szolgáltatások nyújtásának minimumkövetelményeit tartalmazza a szervezet, a folyamatok és a munkavállalók tekintetében.
- DIN 77200-2: a magánbiztonsági szolgáltatókra vonatkozó kiterjesztett követelmények speciális szolgáltatási területekre.
- DIN 77200-3: a DIN 77200-1 alapján nyújtott magánbiztonsági szolgáltatások értékelésének vizsgálati eljárása. Nemcsak a vizsgálati eljárásra vonatkozó követelményeket határozza meg, hanem a magánbiztonsági szolgáltatások auditálását, tanúsítását végző szervezetekre vonatkozó követelményeket is.

A biztonságtechnikai rendszerek tekintetében nemcsak biztonságtechnikai termékeket minősít a VdS, hanem a rendszerek telepítőit is; rámutatva, hogy Németországban a rendőrség szerint a sikeres betörések oka többnyire a biztonságtechnikai eszközök szakszerűtlen szerelése. A VdS által minősített biztonságtechnikai telepítő cégek minősítést szerezhetnek behatolásjelző rendszerek, automatikus tűzjelző rendszerek, illetve videómegfigyelő rendszerek telepítésére (a megszerzett minősítés négy évig érvényes, ezt követően meg kell újítani). A jóváhagyott vállalkozások pedig garanciát vállalnak arra, hogy betartják a VdS vonatkozó tervezési és telepítési irányelveit.²² A VdS minősíti azon mechanikus biztonsági berendezéseket szerelő vállalkozásokat is, amelyek nyílászárókat építenek be utólagosan vagy ajtók-ablakok üvegezését, rácsozását végzik, rácsokat gyártanak, illetve redőnyöket szerelnek be.

¹⁸ VdS Schadenverhütung GmbH.

¹⁹ A biztonsági szolgáltató a DIN 77200 szerinti tanúsítással bizonyítja, hogy képes a DIN 77200 szerinti biztonsági szolgáltatásokat szakmailag minősített módon, a szabvány követelményeinek megfelelően tervezni és nyújtani.

²⁰ VdS Schadenverhütung GmbH.

²¹ National Security Inspectorate.

²² UNI – Ente Italiano di Normazione; A DIN 77200:2008 volt az elődszabványa, amelyet a 2017-es átdolgozásakor három részből álló szabványsorozattá alakítottak át.

Illetőleg minősítik a széfek karbantartásával, javításával és átalakításával foglalkozó szerviz tevékenységet végző vállalkozásokat (a VdS 3529 irányelvek alapján), a pénz- és értékszállítókat (DIN 77210-1 alapján), a riasztásfogadó központokat (DIN EN 50518 alapján) és a repülőtéri és légiközlekedés-biztonsági szolgáltatókat (DIN EN 16082 szerint).²³

Mindezeket azért különösen lényeges hangsúlyoznunk, mert a hazai magánbiztonsági vállalkozások tevékenységének minőségi tanúsítása – ezzel együtt a vonatkozó EU-s normák megalkotása is –, egyelőre még várat magára. A jogalkotói szándék még nem terjedt ki azon minőségbiztosítási rendszer kialakítására, amely a megrendelőket és a biztonsági szakembereket segíthetné abban, hogy

„az általuk biztosítani tervezett objektum élőerős és fizikai biztonsági követelmények kialakításához olyan vállalkozásokat találjanak, amelyek a védendő objektum védelmi szintjét megfelelő szolgáltatási színvonalon, megfelelően képzett szakemberekkel, megfelelő minőségben, megbízható módon, hosszú távon tudják biztosítani”.²⁴

A magánbiztonsági cégekről

2020-ban 5400 őrző- és biztonsági vállalkozás működött Németországban. Ezek mérete és szolgáltatási profilja jelentős eltéréseket tükröz. A jelentősebb biztonsági vállalkozások kiterjesztett kínálattal szerepelnek. Közéjük tartozik vállalkozások biztonsági szempontú átvilágítása, rizikóelemzés, teljes körű tanácsadás, a megrendelő munkatársainak biztonságvédelmi felkészítése, képzése és továbbképzése, fegyveres biztonsági szolgáltatások, személy- és poggyászellenőrzés, beléptetési rendszerek működtetése, rendezvénybiztosítás (nem csak sport), konzulátusok, zsinagógák, diplomáciai és üzleti vendégek, kiemelt fontosságú iskolák védelme, a gyermekkísérés és védelem, a speciális biztonságtechnika alkalmazása, légi biztonsági feladatok ellátása, eltűnt személyek felkutatása, kísérő szolgálat. Sok vállalkozás hirdet elsősegélykursusokat, illetve az objektumbiztosítás mellett, ahhoz kapcsolódóan takarítási, karbantartási tevékenység ellátását, egy kézbe véve az őrzés és kiszolgálás feladatait.

A Securitas cég²⁵ Németország legjelentősebb magánbiztonsági vállalkozása (az országban 90 kihelyezett részleggel működik 20 000 fő alkalmazottal). Ebben az évben ötödik alkalommal hajtja végre a müncheni sörfesztivál, a világ legnagyobb népünnepélye biztosítását 2024. szeptember 21. és október 6. között 1400 biztonsági alkalmazottal.

²³ Behatolásjelző rendszerek esetében a VdS 2311, automatikus tűzjelző rendszereknél a VdS 2095-öt, videómegfigyelő rendszerek esetében pedig a VdS 2366-ot. Errichterfirmen Security – Biztonságtechnikai telepítő cégek.

²⁴ TÓTH 2022: 98.

²⁵ Lásd: Securitas Deutschland.

A kereseti viszonyokról rendkívül eltérő adatokat lehet találni. Ezek valószínűleg tükrözik a vállalkozások különböző anyagi helyzetét, illetve az illető cégnél betöltött szerepét. Egy egyszerűbb őrzési-védelmi feladatot ellátó személy átlagos óradíja 14,5 euró,²⁶ amelyhez különböző pótlékok, hétvégi és ünnepnapai szolgálat is kapcsolódnak. Ez 40 órás munkahét esetében havi 2551 eurós juttatást érhet el. A nagyvárosok és a vidék közötti különbség szintén tetten érhető. Köln körzetében az éves apanázs 37 900, míg Stuttgart és München esetében 40 400 eurót érhet el.

A magánbiztonsági vállalkozások szakmai szövetsége honlapján²⁷ található egy táblázat, amely valamennyi tartományra kitekintve ismerteti a munkaidő és a kapcsolódó kereseti adatokat. Ebben látszik, hogy egyes tartományok milyen pótlékokat rendszeresítettek például a menekültszállások biztosítása esetén (0,40–1,5 euró/óra). A kimutatásokból²⁸ jól látszik, hogy a katonai objektumokban teljesített munkáért a legmagasabbak az óradíjak, 15–18 euró között, plusz az ünnepnapai pótlékok. A szövetség tagjainak adatai az interneten elérhetők a szervezet honlapján.²⁹ Az állandó szervezeti tagok száma folyamatosan növekedett, 2011-ben 821 vállalkozás, 2024-ben 1014 vállalkozás. Az általuk foglalkoztatottak létszáma 2014-ben 214 284 fő, 2023-ban 284 320 fő volt. 2023-ban a munkatársak létszáma szakterületek szerint az alábbi arányokat tükrözte:

- detektív (a magyar terminológiában magánnyomozói) megbízatást teljesítők 3795 fő;
- biztonsági területen riasztó- és őrzési technikával dolgozók 10 180 fő;
- általános magán-, őr- és biztonsági szolgálatnál 270 345 fő.³⁰

A szervezet becsült bevétele 2023-ban 13,4 milliárd eurót ért el, 12,6%-kal növekedett az előző évhez képest. Ezzel a biztonsági gazdaság tovább növekedett az általános országos gazdasági trenddel szemben. Bár érezhető munkaerőhiány jelentkezik, a szervezet ügyvezető elnöke, Cornélia Okpara további növekedéssel számol, amint azt a 2024-ben Essenben megtartott „biztonsági piacon” kifejtette; ennek oka, hogy tovább növekszik a magánszektor és a közösségi területek igénye a biztonság iránt (jelenleg a szervezet tagjai a német biztonsági piac 70%-át uralják). A szervezet jelentős kutatási támogatást nyújt a szakmai szövetség tagjainak. A Szövetségi Képzési és Kutatási Minisztérium harmadik keretprogramja *Kutatás a civil biztonságért 2018–2023*³¹ néven több meghatározó területen támogatta magánszemélyek, szervezetek kutatási programjait az alábbi témákban:

- emberek védelme és mentése,
- kritikus infrastruktúrák védelme,

²⁶ Karriere gesichert – Hamburg, keresetek.

²⁷ BDSW Übersicht über wesentliche Arbeitsbedingungen – szakmai szövetség, keresetek.

²⁸ Entgeltübersicht für Sicherheitsmitarbeiter in militärischen Anlagen – a katonai létesítmények biztonsági személyzete díjazásának áttekintése.

²⁹ Ordentliche Mitglieder – az állandó tagok jegyzéke.

³⁰ Gemeinsamer Statistiksatz – a civil biztonsági vállalkozók szövetsége által foglalkoztatottak.

³¹ Zivile Sicherheitsforschung – civil biztonsági kutatás.

- védelem a bűnözéssel és a terrorizmussal szemben,
- technológiai fejlődések,
- társadalmi fejlődések.

Az előbbi adatok a szakmai szövetséghez tartozó vállalkozások helyzetét tükrözik; egy 2023. évi publikáció³² a teljes biztonsági szféra vonatkozásában viszont egyéb adatokat is tartalmaz. A foglalkoztatottak száma a magánbiztonság területén: 2012-ben 183 000 fő, 2022-ben 273 000 fő. A cégek lényegében a rendőrséggel azonos létszámmal dolgoznak. A terület bevételét ugyanebben az időszakban: 2012-ben 5,5 milliárd euróra, 2022-ben 11 milliárd euróra teszi. A munkatársak legnagyobb része az objektumbiztosítás területén tevékenykedik. Éves bruttó keresetük folyamatosan növekszik. 2010-ben 25 000 euró, 2021-ben 35 000 euró.

Németországon túl, az Európai Unió más országait is vizsgálva említjük meg, hogy az Európai Biztonsági Szolgálatok Szövetsége (CoESS)³³ az Institut National des Hautes Études de Sécurité (INHES) közreműködésével Fehér Könyvet adott ki az EU tagállamainak biztonsági piacairól. A 2008-as francia EU-elnökség idején készült elemzés nemcsak térképet készített, hanem bemutatta az állami és nem állami piaci szereplőket, ezen belül a magánbiztonsági szolgáltatókat is a tagállamokban, és fontos kérdéseket vetett fel a piac, illetve általában a rendészet működésével kapcsolatban. Rámutatott arra, hogy a magánbiztonsági ágazat – mint például személyek felügyelete, tulajdon, illetve értékes áruk őrzése és kíséréte – az EU egész területén terjeszkedik (ami már 2008-ban is 1,7 millió munkahelyet, 50 000 vállalatot és 15 milliárd eurós éves bevételt jelentett).

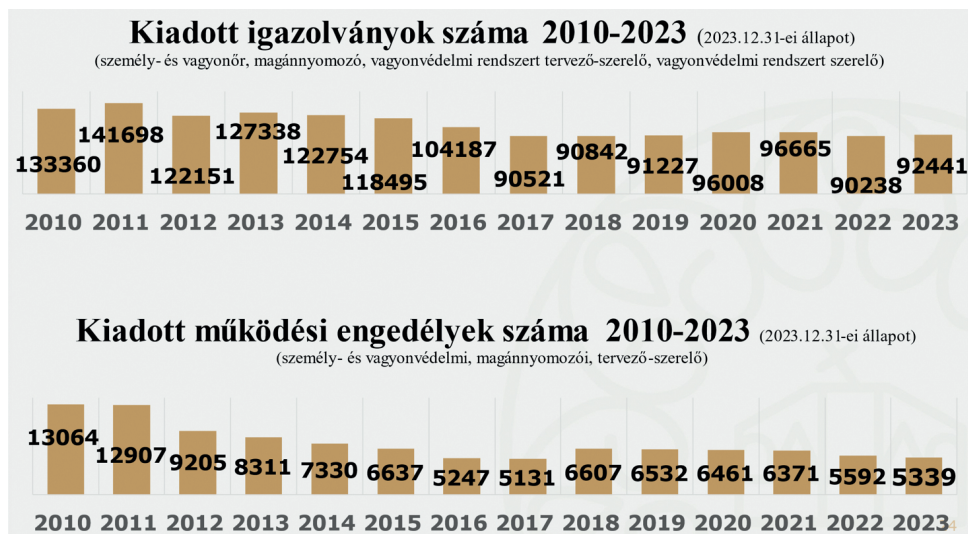
Az EU bővülésével a biztonság iránti kereslet és kínálat sürgetőbb és minőségcentrikusabb téma lett, mint valaha, mivel az állami kiadások korlátai egyre hangsúlyosabban vetik fel a biztonságsszolgáltatás területén a magánszereplők jelenlétének igényét, sőt bizonyos területeken ezek létjogosultságát. A Fehér Könyv kijelenti, hogy sok tagállamban ma már elképzelhetetlen egy sportesemény, közterületi rendezvény biztosítása a magánbiztonsági cégek nélkül, de a köz számára megnyitott magánterületeken – mint például a napjainkban népszerű bevásárló- és szórakozóközpontok működése során – is fontos szerepet látnak el. Jól látható, hogy az állami rendészet a legtöbb tagállamban a közbiztonság számára is fontos területekről, ha nem is egyszerűen kivonul, de teret enged a magánbiztonsági szolgáltatóknak vagy a lakossági civil önvédelmi szervezeteknek, és velük együttműködve szolgálja a közérdeket. Úgy tűnik, hogy a közbiztonság szavatolásának területén az államok küldetésének módosulása, a hangsúlyok eltolódása, illetve az állami erőforrások sokszor elkerülhetetlen csökkenése, a biztonsági piac különböző szegmensei közötti megosztása miatt rés keletkezik. Ez az a terület, ahol az állami rendészet szervei

³² Säule der inneren Sicherheit... 2023.

³³ CoESS 2019.

és a nem állami szereplők együttműködése révén keletkezik az a közjó, amelynek mindannyian haszonélvezői vagyunk.

A Fehér Könyv megállapítása szerint 2008-ban a hazánk biztonsági iparában foglalkoztatottak 100 ezer főre vetített száma 1100 fő (az EU-s átlag négyszerese) volt, amely viszonyszám napjaink 9 559 744 fős – a honi Központi Statisztikai Hivatal által jegyzett – honi népességére³⁴ vetítve sem mutat jelentős eltérést. A személy- és vagyonvédelmi tevékenység folytatásával kapcsolatosan Magyarországon kiadott igazolványok és működési engedélyek számát az 1. ábrán szemléltetjük.

1. ábra: Kiadott igazolványok és működési engedélyek száma 2010–2023

Forrás: a szerző szerkesztése az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Igazgatásrendészeti Főosztály által biztosított statisztikai adatok alapján

Az egykori Fehér Könyv sajnos nem tudott magyarázatot adni erre a jelenleg is fennálló helyzetre, a biztonság áruvá válásának sajátosan extenzív, a szolgáltatások minőségét esetenként negatívan érintő folyamatára. További kockázati körülményként jelölve a magánbiztonság depolitizálásának aktualitását és a kiváltságosok (értsd: a biztonsági szolgáltatások díját megfizetni képesek) előjogainak vélelmét.³⁵

A biztonság mint szolgáltatás iránt jelentkező igény és kiemelkedően fontos szerep ellenére a terület honi szabályozása hiányos, szervezeti és működési megoldásai gyakran félgálisak, ugyanis a szakmában számos anomália teszi kilátástalanná a törvényes és hatékony működést. A személy- és vagyonvédelem, magánnyomozás hatályos szabályozása ezer sebből vérzik, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara immár kötelező tagság nélkül alkalmatlan

³⁴ KSH 2024.

³⁵ FINSZTER 2018: 283.

a küldetésének teljesítésére, nem beszélve a személy- és vagyonvédelmet átható „féllegális” működési megoldásokról. Rámutatva mindezekkel, hogy a téma kapcsán előtérbe kerülő kérdések, anomáliák, releváns körülmények feltárása tovább már nem várthat magára.³⁶

A fegyveres magánbiztonsági szolgálat

A szakmai irodalomban sok helyen vitatott kérdés az erőszak alkalmazásának lehetősége a magánvállalkozások tevékenységében, amely Németországban a magánbiztonsági vállalkozások munkatársai esetében általában nem haladja meg az átlagos állampolgár jogosítványait. Elvileg a legitim erőszak monopóliuma az állami végrehajtó szervezetek egy részét illeti meg. Ennek kiterjesztése a magáncégek területére – és ez már régen megtörtént –, sok vitát, ellenvéleményt gerjesztett. Fontos kérdés ugyanis, hogy hol húzódik ezen állami monopólium továbbadásának határa. Jelenleg a magánszektor erőteljesen feszegeti ezt a vonalat és terjeszkedik a korábban számára zárt területeken. Fegyver viselése szolgálatban kivételektől eltekintve szintén a rendőrség és hasonló szervezetek jogköre. Nyilvánvalóan szükséges meghatározni, mikor indokolt a fegyveres biztosítás. Extrém rizikós helyzetekben, amikor például az őrzött személy életét gyilkosság fenyegeti, emberrablásra vonatkozó információval rendelkezünk, objektumot (kormányzati épületek, külföldi konzulátusok, atomerőművek, zsinagógák stb.) fenyeget terrorcselekmény. Kivételes helyzet a pénzintézetek, a pénz- és értékszállítás, amelyek védelme szokásosan fegyveres kísérettel zajlik, hiszen esetleges rajtaütések esetén azzal kell számolni, hogy a támadók lőfegyvert használhatnak. Továbbá, egyes iskolák (vallási tanintézetek, diplomaták gyermekei) biztosításához is kapcsolódik a lőfegyverek jelenléte.

Milyen fegyverek, eszközök jöhetnek számításba; ezeket részben a fegyvertörvény határozza meg. Lehet pisztoly, revolver, kés, elektromos sokkoló, rendőrbot, gázspray. Munka közben – a magyar szabályozással megegyezően jogos védelem és végszükség esetén alkalmazható úgynevezett jogi fegyver és a rendszeresített támadáselhárító eszközök – csak akkor viselhető, ha a kialakult helyzet ezt indokolja, és az érintett személy megfelel a fegyvertörvényben meghatározott követelményeknek. Sokkolót és rendőrbotot sem lehet az általános biztonsági szolgálat idején viselni, használni. Az adott magánvállalkozásnak szükséges fegyverek tartásához és alkalmazásához kapcsolódó engedéllyel rendelkeznie. Az engedély egy évre érvényes, meghosszabbítása évente esedékes. Kiadásához elméleti és gyakorlati felkészítési követelmény kapcsolódik.

Személyvédelemnél, diplomaták, üzletemberek, ezek családtagjai, emberrablás, zsarolás, túszejtés lehetősége esetén, amennyiben az érintettek nem szerepelnek egy ehhez kapcsolódó előzetes biztonsági listához, a rendőrségtől szükséges előzetes en-

³⁶ CHRISTIÁN 2022: 152–153.

gedély beszerzése a fegyveres védelemhez. Biztonsági vállalkozók abban az esetben kaphatnak fegyvertartási engedélyt, és csak konkrét megnevezett feladatok ellátására, amennyiben hihető módon indokolják, hogy a veszélyeztetett személy vagy objektum védelme szempontjából a fegyver igénybevétele feltétlenül szükséges.

Az 1973. január 1-jén hatályba lépett és többször módosított fegyvertörvény³⁷ utolsó módosítására 2020. június 19-én került sor. A fegyvertartási engedély megszerzésének feltételeit a 4. §-a tartalmazza. Természetesen nem csak biztonsági vállalkozásokról van szó (lövészklub, vadászat, fegyver- és lőszergyűjtő, fegyver- és lőszerszakértő stb.). A 8. § 1. pontja lehetővé teszi az őrzési vállalkozók részére fegyverek vásárlását, birtoklását és használatát személyes vagy gazdasági érdekek esetén, valamint kiemeli a veszélyeztetett személy jogosultságát fegyvertartásra. Mindenesetre az igényelt fegyver alkalmasságát és indokoltságát az alkalmazás céljára vonatkozóan hihető módon indokolni szükséges.

A 10. §. „Fegyverbirtoklási kártya”, lényegében engedély megszerzését írja elő. Ez egyben hozzájárulás a szükséges lőszer vásárlásához/tartásához is.

A 28. §. szabályozza az ipartörvény 34a. §-a szerint bejegyzett őrzési (biztonsági) vállalkozó és alkalmazottai jogosultságait, kötelezettségeit. Elismeri a vállalkozó fegyvertartási engedélyhez kapcsolódó jogát, amennyiben az biztonsági okokból személyek és objektumok védelméhez, őrzési tevékenységhez veszi igénybe. A lőfegyver csak a konkrét feladat-végrehajtás során viselhető, annak módját a munkaadó határozza meg, és gondoskodik a végrehajtás mikéntjéről. Az alkalmazottakat, azok személyi adatait a hatóságnál be kell jelenteni és biztosítani kell az előírt vizsgán történő megjelenésüket. A fegyverek, lőszerek átadása az alkalmazottaknak csak a hatóság ezt követő engedélyével történhet. A kiadott engedélybe bevezethető, hogy az alkalmazottak a fegyvert csak a munkáltató által meghatározott módon viselhetik.

A *Fegyverjogi Nagyító*³⁸ szaklap érdekes esetet mutat be a fegyveres biztonsági szolgáltatások területéről. Egy bajor vállalkozó „céges fegyverengedéllyel” (*Firmenwaffenschein*) rendelkezett személy- és objektumvédelem, valamint pénz- és értékszállítás területére. A hároméves időszakot felölelő engedély általános felhatalmazást biztosított a vállalkozónak, maga dönthette el, mely megbízatások esetén vesz igénybe fegyvereket. Az általánosengedély-kérelmet, a rendelkezésére álló fegyverengedélyek meghosszabbítására vonatkozó kérelmét elutasították a közigazgatási szabályzásban időközben bekövetkezett változásokra hivatkozva. Ezek után minden alkalmazásra, fegyveres biztosítási tevékenységekre esetenként külön-külön szükséges engedélyt kérnie. A vállalkozó a Bajor Szabadállam bíróságával szemben a Szövetségi Közigazgatási Bírósághoz fordult engedélyének a korábbiakhoz hasonló meghosszabbításáért, de kérelmét felsőbb szinten is elutasították.

Lényegében egy teljesen hasonló esetet ismertet egy másik forrás³⁹ is. A vállalkozó két fegyvere tartási engedélyének hároméves érvényessége lejártát követően

³⁷ Waffengesetz – fegyvertörvény.

³⁸ 6C 67.2015.

³⁹ BVerwG 6C 67.14.

kérte a meghosszabbítást, amit elutasítottak. A fellebbezést követően a Szövetségi Közigazgatási Bíróság szintén elutasította az általános, minden esetre vonatkozó érvényesítést. Az indoklásban leírják, hogy a pénz- és értékszállításnál figyelembe szükséges venni az érték nagyságát és az ahhoz kapcsolódó potenciális veszélyeztetettséget. Ennek megfelelően az egyes megrendelésekre külön kell kérni a fegyverek alkalmazásának engedélyezését.

Visszatérve Magyarországra, a fegyverhasználat első világháborútól napjainkig tartó hazai történetének elemzése is számos fontos tanulságot hordoz. A mezőőrök először – a rendőrség felesleges igénybevételének elkerülésére – azért kaptak fegyverhasználati jogosultságot, hogy a termelőszövetkezet pénzét a bankba kísérik. Majd a vállalati rendészek kapták meg ugyanezt a feladatot a saját vállalatuk vagyonvédelmére, amely jog hamarosan a személyvédelmi feladatok ellátására is kiterjedt. A személy- és vagyonvédelmi tevékenység hazai normatív szabályozásával mára a magánnyomozón és a személyvédelmen túl „a nem saját vagyontuk védő vagyonnügynökségekre (cégeket, üzletrészeket védő funkcióval) is kiterjedt a fegyverhasználat”. Mindezek alapján a fegyverhasználó alanyok és fegyverhasználati jogcímek (személyvédelem, más vagyonának vagyonvédelme, saját pénzvédelem) egyre absztraktabbá, általánosabbá és elterjedtebbé válnak, ami a fegyverhasználat jogszerűségének szabályait képlékennyé teszi, ez irracionális és kezelhetetlen helyzeteket eredményezhet. Az út, amire léptünk, a fegyverdemokrácia. A magántulajdonhoz kötött közbiztonság refeudalizációját eredményezheti. „A gazdaság feletti magánhatalom egyesül a közfunkciókkal, s ezzel a polgári társadalom és a politikai állam elválását számolják fel, aminek következtében az erőszakkal való fenyegetés kapcsolódik a hétköznapi élethez. Ami mögöttünk volt, az lesz újra az etalon.”⁴⁰ Ez reális veszély, de nézeteink szerint nem a „felfegyverkezés” miatt, hanem azért, mert a piacgazdaság számolódhat fel, és ennek következményeként a versenyben való jobb teljesítmény helyett a politikai elkötelezettség kaphat gazdasági előnyt. Vagyis nem a közbiztonság tér vissza a rendiség korába, hanem maga a politikai rendszer. Szigeti szerint a köz- és a magánhatalom refeudalizációja – a polgári és a politikai állam elválasztása – során átláthatatlanná válnak az egyes jogkörök, hatáskörök és felelőségek, a különös szervek megjelenésével és sokasodásával pedig az általános közbiztonsági szervek működési hatása is romolhat.⁴¹

Szikinger István e probléma hazai vonatkozású gyökereit elsősorban abban látja, hogy a biztonsági magánvállalkozások szabadsága jogilag nincs kielégítően szabályozva. A struktúra és a funkció ilyenén megkettőződését olyan szürke rendészetként (*grey policing*) mutatja be,

„amelyben a rendőrség, a különböző felügyeleti szervek és a magánrendőrségek ellenőrizhetetlen, alapvetően informális kapcsolata elmosza a felelősséget, így

⁴⁰ SZIGETI 2001.

⁴¹ SZIGETI 2001.

a rendőrség hagyományos kék színe szürkévé változik. Más országokban végzett kutatások is megerősítették Hoogenboom⁴² tételeinek érvényességét és az átláthatatlan rendészeti kooperáció veszélyességét.⁴³

Belépő felkészítés

A német magánbiztonsági cégeknek – a magyar viszonyoktól eltérően – jelenleg nincs image (értsd: arculati, imázs vagy megjelenési) problémája. A politika elismeri a magánbiztonság területét mint a biztonság egyik meghatározó alaposzlopát. Különböző területeken tevékenykednek, hasonlóan a magyarországi helyzethez, vállalkozások őrzése, repülőterek, múzeumok, bankok, bevásárlóközpontok, rendezvények stb. A szakmai munkaerő hiánya ellenére, amely egyes vállalkozásoknál már a megbízások visszautasításához vezethet, a vállalkozók fokozott mértékben szembesülnek az emberek növekvő biztonsági igényeivel.

A biztonsági ágazathoz történő munkaerő-belépés relatíve egyszerű. A magánbiztonsági területen történő alapszintű munkavégzéshez egy szaktanfolyam elvégzése szükséges, amelyről a résztvevő tanúsítványt kap. Egy szakmai vizsga meglétének, úgy is ismert, mint „biztonsági jegy”, igazolása elegendő az elhelyezkedéshez. Lehetőség nyílik a „védelem és biztonság mestere” (*Meister für Schutz und Sicherheit*) kiegészítő cím megszerzésére is. A jelentkezők esetében természetesen elvárás a jó technikai képességek mellett az emberekkel való helyes kapcsolattartási és kommunikációs képesség.

Az interneten sok olyan profilú képzést hirdetnek, ahol a szükséges ismereteket meg lehet szerezni. Az olvasó számára kiválasztottunk egy átlagos hirdetést a rendszer bemutatására.⁴⁴ A felkészítés célja a tanfolyam levezetése és eredményes vizsgát követően a törvény által előírt bizonyítvány kiállítása a magánbiztonsági területen végzendő alaptevékenység folytatásához. Az oktatás alapját az ipartörvény 34a. §-a képezi. 480 órás, jelenléthez kötött kurzus hétfőtől péntekig, naponta 08.00–16.00 között.

Jelentkezési feltételek:

- megbízhatóság,
- legalább 18 éves életkor,
- vezetői engedély korlátozó bejegyzés nélkül,
- jó német nyelvismeret szóban és írásban,
- hétfői és váltásos jellegű munkarend elfogadása,

⁴² HOOGENBOOM 1991: 17–30, olvasatában a „szürke rendészet” veszélyt jelző fogalom.

⁴³ SZIKINGER 1998: 43.

⁴⁴ Weitere Informationen zur Weiterbildung und zu Stellenangeboten – A Képzési és Biztonsági Intézet (Institut für Bildung und Sicherheit).

- az emberekkel történő pozitív bánásmód, jó kommunikációs képesség, a szolgáltatásmozgásterület tolerálása.

A felkészítés tartalma:

- jogi alapismeretek,
- vállalkozói jog,
- adatvédelem,
- polgári jog,
- büntetőjog,
- fegyverjog,
- balesetvédelmi előírások,
- az ügyfelekkel történő eljárás, foglalkozás,
- a biztonsági technika alapjai,
- vizsgagyakorlatok.

A felkészítés területei:

- objektumőrizet, üzemőrségi tevékenység,
- területőrzés, mozgó járőrözés,
- ügyeleti, ügyintézői feladatok ellátása,
- tevékenység közterületeken, bevásárlóközpontokban,
- áruházi detektív feladatai,
- vasúti őrizeti feladatok ellátása,
- pénz- és értékszállítás,
- rendezvények biztosításában ténykedés.

Az iskola külön kurzusokat is kínál:

- biztonsági területhez, tevékenységhez kapcsolódó angol alap nyelvkurzus,
- tűzvédelmi segítő tanfolyam,
- beavatkozási technikák tanfolyam.

A magánbiztonsági szakmai szövetség országsszerte 16 iskolát⁴⁵ támogat a biztonság területéről és ismeri el a végzettséget az általa kiadott tanúsítvánnyal. Jelenleg 4 000 személy felkészítése folyik. 2002-ben alapították a védelmi és biztonsági szakképzést, majd 2008-ban a védelmi és biztonsági kiszolgáló szakképzést. Azóta a két szakképzésen 14 000 fő végzett.

⁴⁵ Vom BDSW zertifizierte Sicherheitsfachschulen – BDSW tanúsítvánnyal rendelkező biztonsági iskolák jegyzéke.

Tengeri biztonsági szolgáltatás

A tengeri biztonsági szolgáltatás vizsgálatának jelentőségét mutatja, hogy a tengeri körutazás a turizmus egyik leggyorsabban növekvő jelenkori ágazata (2022-ben 20,4 millió, 2023-ban 31,5 millió utassal); a tengeri hajózási iparág 2021-ben 155 milliárd dollárt ért a globális gazdaságban, és már 2019-ben 1,2 millió teljes munkaidős munkahelyet teremtett (közel 50 milliárd dolláros bér jellegű kiadással).⁴⁶ Évente több millió ember vesz részt tengerjáró hajóutakon, az úszó szállodakomplexumok fedélzetén több ezer utassal és legénységgel. Az úszó városoknak is nevezhető hajókon – ugyanúgy, mint a szárazföldön – különféle balesetek, bűncselekmények és a hajózásra jellemző speciális vonások miatt olyan incidensek (például kalóztámadás, a különféle kultúrákból érkező személyzet együttélésének nehézségeiből fakadó problémák, a zárt helyen összetömörülő nagy embertömeg vírusos megfertőződése stb.) is bekövetkezhetnek, amelyekkel a szárazföldön csak elvétve találkozunk. A körutazásokon részt vevő utasok többsége pedig még csak bele sem gondol abba, hogy milyen kockázatokat rejt(het) az általuk választott vakációs forma; pusztán nyaralni, pihenni vágnak, szabadulni akarnak a hétköznapi élet aggodalmaitól.

A Confederation of European Security Services⁴⁷ 2019-ben Fehér könyvet (*White Paper on Passenger Ship Security*)⁴⁸ adott ki az utasszállító hajók biztonságáról, amelyben javaslatokat fogalmazott meg – tengeri marsall, biztonsági személyzet szükségessége, létszáma, kompetenciái stb. – az utasszállító hajók (kompok, folyami, tengerjáró hajók) és a kikötők, terminálok terrorista csoportok elleni védelme érdekében. Rámutatva, hogy a közlekedés és a szabadidős tevékenységek a harmadik generációs terrrorszervezetek elsődleges célpontjainak számítanak, amely leírásnak az utasszállító hajók – mint puha célpontok⁴⁹ – tökéletesen megfelelnek.⁵⁰ Kijelentve, hogy az úszó szállodakomplexumok biztonságos működésének megteremtése, a hajók biztonsági szolgálata – saját biztonsági csapat vagy a hajótársaság által, a magas biztonsági kockázatú vizeken történő áthaladás kockázatának csökkentése érdekében felbért őrtség – a magánbiztonsági szektor, a biztonságipar speciális tudást és felkészültséget igénylő területéhez tartozik.

A Magyarországra nem jellemző tengeri biztonsági szolgáltatáshoz is kapcsolódó tevékenységeket is lehet találni Németországban. A paletta ezen a téren is igen széles. A cégek, jelenleg kettő jelentősebb található az országban, tulajdonképpen a magánrendészeti és a magánkatonai területek határán, egymásra ráfedő széles sávban mű-

⁴⁶ Cruise Line International Association 2023.

⁴⁷ CoESS 2019.

⁴⁸ CoESS 2019.

⁴⁹ A puha célpont kifejezésnek nincs tudományosan elfogadott meghatározása, az először a katonai terminológiában használt kifejezés, amely páncélozatlan és könnyen támadható célpontot jelent. Biztonsági szempontból puha célpontként definiálható minden olyan célpont, amely sebezhető és jellege miatt könnyen kihasználható, így magasabb a támadás sikerének a lehetősége.

⁵⁰ COUDRE-FALLENTHÉY-TOUSSAINT 2019: 5.

ködnek. Több ajánlatot is lehet olvasni a hirdetésekben,⁵¹ ahol hangsúlyozzák a fegyveres biztonsági szolgáltatásokat. Adott helyzeten a kívánalmaknak megfelelően teljes katonai felszereléssel, lövedékálló mellénnyel, géppuskával, gépkarabéllyal vállalják nyílt tengeren és közutakon polgári, katonai szállítmányok kísérését, védelmét, kalóztámadások elhárítását. Magánjachtokat biztosítanak azok nemzetközi útjain. Hivatkoznak működésük teljesen dokumentált, törvényes voltára, hazai és nemzetközi engedélyekre. Néhány ország esetében azok kikötőiben is működnek. Odahaza a kikötőkben biztonsági, őrzésvédelmi munkát, védelmi tevékenységet folytatnak. Vállalják hajók személyzetének felkészítését őket ért támadások esetén nyújtandó magatartásra. Profiljuk kiterjed a szállítmányok fegyveres kísérésére, *Armed Transport Security Escort*. Kikötőkben úszóegységek, rakodóterek tengerek felőli kiemelt védelmét végzik. Alkalmazottjaik olajfűró szigeteken, fűróhajókon, gáz- és olajvezetékek biztosításánál, olajfeldolgozóknál, -tartályoknál, tankhajókon dolgoznak jelentős számban. Vállalják katonai létesítmények őrzését krízis- és háborús térségekben, állomány ehhez kapcsolódó felkészítését. A tevékenység rendkívül technikaigényes. Alkalmaznak kísérő kishajókat, szenzorokat, víz alatti és víz feletti drónokat. A cég nemzetközi térségben folyó működése során partnerekkel rendelkezik a legkülönbözőbb távoli országokban (Szingapúr, afrikai és arab országok).

Befejezés

Tanulmányunkban a németországi biztonságipar egyes elemeit – írásunk területi korlátaira való tekintettel, a teljesség igénye nélkül – mutattuk be, a sokak számára csak kevéssé ismert magánbiztonsági szektor működésének kulisszái mögé kalauzolva az olvasót. Befejezőként pedig, kissé formabontón, a téma iránt érdeklődő kutatók számára kívánunk izgalmas impulzusokat adni a magánbiztonsági szektor tevékenységének és a dinamikusan fejlődő rendészettudomány jövőbeni vizsgálatához.

- Jelenkorunk kockázati társadalmainak polgárai mérhető eredményeket kívánnak látni védelmükkel és biztonságukkal kapcsolatosan. A rendészet alkalmazói a rendészettudomány kutatóitól a mindennapi gyakorlatban is hasznosítható, alkalmazott kutatások ajánlásait várják, és a gyakorlat is egyre növekvő érdeklődést mutat a rendészettudomány produktumai iránt.
- Mindennapjaink rendészeti gyakorlata a sokszínűség korszakának megfelelő új stratégiák, komplex látásmód kidolgozását, a magán- és közbiztonság együttműködéséről való tudományos gondolkodás, a tevékenységgel kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdések tisztázásának igényét támasztja. A biztonság megteremtésével és fenntartásával kapcsolatos feladatokat és azok

⁵¹ Maritime Sicherheit bewaffnet – Schiffssicherheit – Maritime Schulungen – Risikoanalysen im maritimen Umfeld – Hafensicherheit – Harbour Protection – fegyveres tengeri védelem, hajóbiztonság, tengerészeti képzés, kockázatelemzés a tengeri környezetben, kikötőbiztonság, kikötővédelem.

végrehajtási gyakorlatát, azok minden részletére kiterjedő, objektív, szakértői állapotanalízis tárgyává kell tenni.

- Szükségessé vált annak megállapítása, hogy melyek azok az állami rendészeti tevékenységek és kapcsolódó erőszakmonopólium-gyakorlási lehetőségek, amelyek egyértelmű állami hatáskörben tartást igényelnek, melyek azok, amelyek részben vagy teljes egészében átadhatók a magánbiztonsági szektor számára. Illetőleg annak a vizsgálata is, hogy mindezen tevékenységek milyen állami jogalkotási és felelősségvállalási szabályok, garanciák megvalósulása mellett hajthatók végre. Megfelelő állami szabályok és kontrollmechanizmusok megalkotásával ugyanis a rendészeti feladatok további racionalizálása valósulhat meg.
- Az együttműködés fundamentuma a közös cél kijelölése, a közösen elfogadott elméleti alapok, a dogmatikailag tiszta kifejezések és az egyes szerepek, felelősségvállalások egyértelmű meghatározása. Különös tekintettel arra, hogy a modern rendészet egyértelműen több annál, mint amit a rendőrség csinál, illetőleg a komplementer rendészeti szereplők tevékenysége, biztonsághoz hozzáadott értékének valósága is megkérdőjelezhetetlen.
- A biztonság mint kollektív társadalmi termék fogalma számos új elemmel, a fenyegetésektől mentes állapot létrehozási és fenntartási tevékenysége új szereplőkkel egészült ki. A rendészet a továbbiakban már aligha értelmezhető a közigazgatás szintiszta tevékenységeként, ugyanis ahhoz elégtelennek bizonyulnak az állam és jogtudományok klasszikus intézményei.
- Tovább nem halogatható feladat a rendészet funkciója, társadalmi rendeltetése, tárgya meghatározása és közfeladatának középpontba helyezése. Az elméleti és gyakorlati kérdések tisztázása, a biztonságunkat fenyegető régi és új veszélyek detektálása, illetőleg az azokra adható újszerű válaszok sokszínűsége, amelyek a társadalmi és hatósági veszélyelhárítás harmóniája mellett emelhetik magasabb szintre a közrendet, a közbiztonságot és a polgárok szabadságát.
- A rendészettudomány multidiszciplináris tudománnyá vált, amelyben elengedhetetlen a kapcsolódó tudományokkal való közös gondolkodás.
- A rendészetelmélet megváltozott helyét pontosítani szükséges a társadalomtudományok rendszerében.

A változtatás és jobbítás tudományos igényét, a dogmatika és praxis ötvöződését hangsúlyozva jelen tanulmány keretei között a törekvéseink csak arra korlátozódhatnak, hogy az általunk ellentmondásosnak tartott kérdések közül itt és most felvessünk néhányat, és e szembesítés eredményeként a tárgykör jogalkotási, elméleti problémáinak rögzítésével további kutatásra és megoldási alternatívák kidolgozására – kellő szakmai alázattal – serkentsük azokat, akik nyitottak az alakulóban lévő rendészettudomány fejlesztésére.⁵²

⁵² BALLA 2020: 26.

Felhasznált irodalom

- A Biztonságpolitikai Szövetségi Akadémia/Bundesakademie für Sicherheitspolitik, BAKS. Online: www.baks.bund.de
- BALLA Zoltán (2020): Ockham borotvája és a rendészet. *Magyar Rendészet*, 20(3), 15–26. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.1>
- BDSW Übersicht über wesentliche Arbeitsbedingungen/Szakmai szövetség. Keresetek. Online: www.bdsw.de/images/tarifuebersichten/2024/Uebersicht%20Arbeitsbedingungen%202024%201001.pdf
- Bundesverband der Sicherheitswirtschaft, BDSW. Online: www.bdsw.de/
- Bundeswirtschaftsministerium, BMWI. Online: www.bmwk.de/Navigation/DE/Home/home.html
- CHRISTIAN László (2022): *Komplementer rendészet*. Budapest: Ludovika, 152–153.
- CoESS (2019): *White Paper on Passenger Ship Security*. Online: www.coess.org/newsroom.php?page=white-papers
- Confederation of European Security Services (CoESS). Online: www.coess.org/
- COUDRE, Antoine – FALLENTHEYN, Guido – TOUSSAINT, Cornelius (2019): *White Paper on Passenger Ship Security*. CoESS.
- Cruise Line International Association (2023): *The State of the Cruise Industry*. Online: https://cruising.org/-/media/clia-media/research/2023/clia_state-of-the-cruise-industry-report-sept-2023-update-live.ashx
- Entgeltübersicht für Sicherheitsmitarbeiter in militärischen Anlagen/A katonai létesítmények biztonsági személyzetének díjazásának áttekintése. Online: www.bdsw.de/images/tarifuebersichten/2024/Uebersicht%20Entgelt%20milit.%20Anlagen%20Bw%202024%201001.pdf
- ERDŐS Ákos (2018): A rendészet általános lényegéről. In ERDŐS Ákos (szerk.): *Integrált pénzügyőri ismeretek I. Kezdő pénzügyőrök kézikönyve*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, 13–24. Online: https://real.mtak.hu/117083/1/Erdosszerk_IntegraltpenzugyoriismeretekI.pdf
- Errichterfirmen Security/Biztonságtechnikai telepítő cégek. Online: <https://vds.de/kompetenzen/security/zertifizierung/errichterunternehmen-fuer-elektronische-und-mechanische-sicherungstechnik>
- FINSZTER Géza (2012): *A rendőrség joga*. Budapest: Duna Mix.
- FINSZTER Géza (2018): *Rendészettan*. Budapest: Dialóg Campus.
- Firmenwaffenscheine für Bewachungsunternehmer/Céges lőfegyver engedélyek biztonsági cégek számára. Szövetségi Közigazgatási Bíróság, ítélet BVerwG 6C 67.14. Online: <https://jagdrecht.de/waffenrecht/waffenschein/waffenschein-fuer-bewachungsunternehmen/>
- Gemeinsamer Statistiksatz/A civil biztonsági vállalkozók szövetsége által foglalkoztatottak. Online: www.bdsw.de/die-branch/zahlen-daten-fakten
- Gesetz zur Änderung bewachungsrechtlicher Vorschriften/Törvény a biztonsági előírások módosításáról. Online: <https://dip.bundestag.de/vorgang/gesetz-zur-%C3%A4nderung-bewachungsrechtlicher-vorschriften/73421>
- HOOGENBOOM, Bart (1991): Grey Policing: A Theoretical Framework. *Policing and Society*, 2(1), 17–30. Online: <https://doi.org/10.1080/10439463.1991.9964629>
- Karriere gesichert. Online: <https://bit.ly/4hgM7sk>
- KSH (2024): *Magyarország népességének száma nemek és életkor szerint, a 2024. január 1-jei állapotnak megfelelően*. Online: www.ksh.hu/interaktiv/korfak/ország.html
- LIPPAI Zsolt Sándor (2024): *Újragondolt szerepek a biztonság megteremtésében*. PhD-disszertáció. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola. Online: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Ertekezes_Lippai_Zsolt_Sandor.pdf
- Maritime Sicherheit bewaffnet – Schiffssicherheit – Maritime Schulungen – Risikoanalysen im maritimen Umfeld – Hafensicherheit – Harbour Protection/Fegyveres tengeri védelem, hajóbiztonság, tengerészeti képzés, kockázatelemzés a tengeri környezetben, kikötőbiztonság, ki-

- kötővédelem. Online: www.ibs-ops.com/leistungen/maritime-sicherheit-bewaffnet-schiffs-sicherheit-armed-guards/
- National Security Inspectorate. Online: www.nsi.org.uk/about-nsi/
- Németország. Áttekintés. Online: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-countries/germany_hu
- Ordentliche Mitglieder/Az állandó tagok jegyzéke. Online: www.bds.de/die-mitglieder/ordentliche-mitglieder
- Säule der inneren Sicherheit. Private Wachdienste erleben beispiellosen Boom (2023). *Focus Online*, 2023. november 16. Online: <https://bit.ly/40BwFkT>
- Securitas Deutschland. Online: www.securitas.de/
- STAFF, Helge: *Private Sicherheit auf dem Vormarsch: Neue Regeln – neue Rollen?* Bundesakademie für Sicherheitspolitik. Online: www.baks.bund.de/sites/baks010/files/arbeitspapier_sicherheitspolitik_2017_21.pdf
- SZIGETI Péter (2001): Vázlat a közbiztonság három dimenziójáról: világrendszer, nemzetállami szint és lokalitás. *Jogtudományi Közöny*, 56(4), 153–161.
- SZIKINGER István (1998): *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. Budapest: Sík.
- TÓTH Attila (2022): *A magánbiztonsági ágazat minősítési rendszere*. PhD-disszertáció. Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola. Online: <https://bdi.uni-obuda.hu/wp-content/uploads/2023/06/Doktori-PhD-ertekezestervezet-Toth-Attila.pdf>
- TÓTH Judit (2017): Közrendészeti magánbiztonság és magánrendészet közpénzből. *Belügyi Szemle*, 65(5), 5–24. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2017.5.1>
- UNI – Ente Italiano di Normazione. Online: https://store.uni.com/p/UNI1604602/uni-108912022-506493/UNI1604602_EIT
- VdS Schadenverhütung GmbH. Online: <https://vds.de/ueber-vds>
- VdS Schadenverhütung GmbH, vds.de, VdS Schadenverhütung GmbH, Unternehmenssicherheit. Online: <https://vds.de/kompetenzen/security/zertifizierung/errichterunternehmen-fuer-elektronische-und-mechanische-sicherungstechnik>
- Vom BDSW zertifizierte Sicherheitsfachschulen/BDSW tanúsítvánnyal rendelkező biztonsági iskolák jegyzéke. Online: www.bds.de/die-mitglieder/zertifizierte-sicherheitsfachschulen
- Waffengesetz/Fegyvertörvény. Online: www.gesetze-im-internet.de/waffg_2002/
- Waffenrechtslupe/Fegyverjogi Nagyító kiadvány. Szövetségi Közigazgatási Bíróság, ítélet 2015. november 11. 6C 67.2015. Online: www.waffenrechtslupe.de/firmenwaffenscheine-fuer-bewachungsunternehmer-2-75917
- Weitere Informationen zur Weiterbildung und zu Stellenangeboten/A Képzési és Biztonsági Intézet honlapja (Institut für Bildung und Sicherheit). Online: <https://ibsbildung.eu/wp-content/uploads/2022/01/6-Flyer-Einstiegskurs-Private-Sicherheit-allgemein.pdf>
- Zivile Sicherheitsforschung/Civil biztonsági kutatás. Online: www.bds.de/die-branchen/sicherheitsforschung

ABSTRACT

An Overview of Germany's Private Security System

Sándor FÓRIZS, Zsolt LIPPAI

The authors, in their study, take the reader on a journey into the activities of the German security industry, which shares many similarities with the regulation and operation of the domestic private security sector, but has different characteristics. By analysing the framework of the German private security sector, its quality assurance, statistical data, training forms and

conditions related to maritime security, they aim to provide interesting impulses for mapping the private security sector, which is perhaps little known to many, and which also has an impact on the Hungarian security industry.

Keywords: private security, quality assurance, maritime safety, Germany, Hungary